

FRIEDRICH WIESER: *Das Gesetz der Macht*. Verlag Julius Springer 1926. 562 S.

Ligesom en anden af de store østriske Økonomer, Böhm-Bawerk, har v. Wieser paa sine gamle Dage skrevet om Magtspørgsmaal. Wieser har imidlertid ikke — som B.-B. gjorde med saa stort Held i sin sidste større Afhandling — taget Spørgsmaalet op, om hvorledes og i hvilken Udstrækning Magt virker ind paa de økonomiske Forhold; Wiesers Behandling tager slet ikke særlig Sigte paa de økonomiske Spørgsmaal; Materialet er langt mere den politiske Historie, Sociologien og Dagliglivets Erfaringer; blandt de behandlede Problemer indtager Verdenskrigen og Efterkrigstidens Omvæltninger en fremskudt Plads.

Her skal kun refereres nogle enkelte Punkter i det store Værk, som er præget af Forfatterens kloge og fine Personlighed — men til Tider maaske kan forekomme vel langt og stærkt subjektivt, navnlig farvet af de sidste Aars bitre Erfaringer og en Tendens til alligevel at „vende alt til det gode“.

En vis frivillig Tilslutning er en Forudsætning for ydre Magt. Naar en Fyrste hersker over et Folk, beror det ikke blot paa rent ydre fysisk Magt; han maa ogsaa have en indre Magt over en større Kreds af bevæbnede Medhjælpere. Man saa under Verdenskrigen, hvorledes Ententen vandt Tilhængere ved Hjælp af de nationale og demokratiske Idéer, samt hvorledes en Ændring i Massernes Idéer og Sindelag befordrede Ruslands og senere Centralmagternes militære Sammenbrud. Magten beror i stor Udstrækning paa, at den har ført til gode Resultater. Det er derfor en af Wiesers første Opgaver „die grosen Formen der Macht aus der gemeinsamen Quelle des gesellschaftlichen Erfolges abzuleiten und die ebenso verbreitete als irrige Vorstellung zu wiederlegen, als ob keine andre zwingende Macht in Frage käme, wie der äussere Gewalt.“ Man kan i denne Forbindelse minde om det Slagord, man tillægger de tyske Junkere, og som Wieser nævner i anden Forbindelse: „Und der König absolut, wenn er unsern Willen tut.“

Det er Massernes tekniske Beskaffenhed, ikke deres Psykologi, der nødvendiggør Førerskab. Baade Krig og Erhvervsvirksomhed kræver, at Ledelsen samles hos forholdsvis faa. Mellem to eller nogle faa Personer kan en Kontrakt danne et anvendeligt Grundlag for Samarbejde. Mellem Tusinder eller Millioner af Mennesker er Oprettelsen af en Samfunds- eller Statskontrakt derimod ganske upraktisk.

FRIEDRICH WIESER: *Das Gesetz der Macht*. Verlag Julius Springer 1926. 562 S.

Ligesom en anden af de store østriske Økonomer, Böhm-Bawerk, har v. Wieser paa sine gamle Dage skrevet om Magtspørgsmaal. Wieser har imidlertid ikke — som B.-B. gjorde med saa stort Held i sin sidste større Afhandling — taget Spørgsmaalet op, om hvorledes og i hvilken Udstrækning Magt virker ind paa de økonomiske Forhold; Wiesers Behandling tager slet ikke særlig Sigte paa de økonomiske Spørgsmaal; Materialet er langt mere den politiske Historie, Sociologien og Dagliglivets Erfaringer; blandt de behandlede Problemer indtager Verdenskrigen og Efterkrigstidens Omvæltninger en fremskudt Plads.

Her skal kun refereres nogle enkelte Punkter i det store Værk, som er præget af Forfatterens kloge og fine Personlighed — men til Tider maaske kan forekomme vel langt og stærkt subjektivt, navnlig farvet af de sidste Aars bitre Erfaringer og en Tendens til alligevel at „vende alt til det gode“.

En vis frivillig Tilslutning er en Forudsætning for ydre Magt. Naar en Fyrste hersker over et Folk, beror det ikke blot paa rent ydre fysisk Magt; han maa ogsaa have en indre Magt over en større Kreds af bevæbnede Medhjælpere. Man saa under Verdenskrigen, hvorledes Ententen vandt Tilhængere ved Hjælp af de nationale og demokratiske Idéer, samt hvorledes en Ændring i Massernes Idéer og Sindelag befordrede Ruslands og senere Centralmagternes militære Sammenbrud. Magten beror i stor Udstrækning paa, at den har ført til gode Resultater. Det er derfor en af Wiesers første Opgaver „die grosen Formen der Macht aus der gemeinsamen Quelle des gesellschaftlichen Erfolges abzuleiten und die ebenso verbreitete als irrige Vorstellung zu wiederlegen, als ob keine andre zwingende Macht in Frage käme, wie der äussere Gewalt.“ Man kan i denne Forbindelse minde om det Slagord, man tillægger de tyske Junkere, og som Wieser nævner i anden Forbindelse: „Und der König absolut, wenn er unsern Willen tut.“

Det er Massernes tekniske Beskaffenhed, ikke deres Psykologi, der nødvendiggør Førerskab. Baade Krig og Erhvervsvirksomhed kræver, at Ledelsen samles hos forholdsvis faa. Mellem to eller nogle faa Personer kan en Kontrakt danne et anvendeligt Grundlag for Samarbejde. Mellem Tusinder eller Millioner af Mennesker er Oprettelsen af en Samfunds- eller Statskontrakt derimod ganske upraktisk.

Førerens Stilling og Magt beror ikke altid paa Tvang, han behøver blot at stille Forslag, som følges. Førerskabet udøves ikke blot af enkelte Personer, men ogsaa af herskende Klasser eller Nationer.

Wieser polemiserer mod Begreber som Massernes eller Folkets fælles Sjæl. Det drejer sig i Stedet om en Overensstemmelse mellem alle de enkelte, Flertallet eller maaske blot et herskende Mindretal. Det er „der Erfolg“, som faar de mange til at holde Trit. De enkelte nyder Følelsen af Magt ved den fælles Fremrykning, stiller Fordringer og Forventninger til hinanden og faar til sidst hver for sig en samfundsmæssig Pligtfølelse — en Pligtfølelse, der iøvrig kan være meget svag, hvor det drejer sig om Betaling af Skat, men som f. Eks. kan føre til de største Ofre under en national Krig, hvor Deltagerne selv føler og nyder deres egen Magtindsats.

F. Zeuthen.

THORSTEIN VEBLEN: *Absentee ownership*. George Allen & Unwin, Ltd. London 1924. 445 Sider.

Søger man Vejledning i Bogens Forord angaaende dens Formaal og Indhold, faar man at vide, at Værket er „an inquiry into the economic situation as it has taken shape during this (twentieth) century, particularly as exemplified in the case of America. Its aim is an objective, theoretical analysis and formulation of the main drift as determined by the material circumstances of the case, including the industrial arts, and by the dominant institution of absentee ownership, including the rise of credit.“

Det Billede, Veblen i Overensstemmelse hermed giver af Samfundet, er malt med den brede Pensel og stærkt stiliseret; visse Træk fremtræder i stærkt forstørret Skikkelse, og andre forsvinder helt eller udviskes meget stærkt. Det alt dominerende Karaktertræk i det nuværende Samfund er efter Veblen Absentee Ownership. Ligesom det siges, at alle Veje fører til Rom, kan det med Rette siges, at hele Tankerækken i den foreliggende Bog fører til Absentee Ownership. Dette Begreb indtager samme centrale Stilling hos Veblen, som Merværdien indtager hos Marx. Men foruden den Lighed mellem disse to Skribenter, der altsaa bestaar i, at de begge tillægger et enkelt — og endda et noget mystisk — Samfundsfænomen en alt beherskende Betydning, er der ogsaa iøjnefaldende Ligheder paa andre Punkter; medens Merværdien saaledes er